

BALETAS

BALETAS - TAI

sceninio meno rūšis, kurios pagrindiniai elementai yra šokis, pantomima ir muzika, sujungti į vientisą scenos veiksmą. Šiuolaikiniame balete plačiai naudojami ir gimnastikos bei akrobatikos elementai.

Šokio žanras, susiformavęs XVII a. Prancūzijoje, nors jo ištakos siekia renesanso Italiją, kai operose vykdavo šokio intarpai. Baletas laikomas baroko epochos kūdikiu. Pirmiau šoktas Prancūzijos karaliaus **Liudviko XIV** dvare, vėliau persikėlė į teatro sceną ir tapo savarankiška scenos meno šaka. Žinoma, baroko laikų dvaro baletas nė kiek nepanašus į dabartinį, kokį matome teatro scenose.

Tuo metu jis buvo panašesnis į dvaro šokius, kuriuos priskiriame **istoriniams** šokiams. Nuo baroko epochos Europos baletas iki pat XIX a. vystėsi gan lėtai, kai pagaliau romantizmo epocha išlaisvino ne tik žmogaus vaizduotę, jausmingumą, svajingumą, bet ir rūbus bei apavą. Tuomet ir įvyko didysis baletų lūžis, kai moterys balerinos dėl ypatingų baletų batelių kietais galais (vadinamųjų **puantų**) šokdamos pakilo ant pirštų galiukų ir tapo panašios į skraidančias fejas.

PUANTAI

ROMANTINIS BALETAS

Romantinis baletas, kaip ir romantizmo epocha, pasižymėjo jausmingumu, svajingumu, lengvumu, fantastinio turinio spektakliais. Lengvos baltos balerinių suknelės, ypatingi šokio bateliai puantai, pakeliantys šokėjas aukštyn, sukuriantys skrajojimo efektą. Žymiausi romantizmo baletai: 1832 metais sukurtas Hermano Lovenskjoldo „**SILFIDĖ**“, 1841 metais – Adolfo Adamo „**ŽIZEL**“. Nuo to laiko, kai jie buvo sukurti, choreografiją jiems kūrė ir perkūrė daugelis baletmeisterių, tačiau dažniausiai teatruose yra statoma pirminė, originalioji versija, galbūt su tam tikromis interpretacijomis. Todėl dažnai ir yra sakoma, kad baletmeisteris pastatė, o ne sukūrė, baletą, ypač kai kalbama apie senuosius romantinius ar klasikinius baletus. Lietuvoje romantinį baletą „**KOPELIJA**“ yra statę Vytautas Grivickas, Vytautas Brazdylis, baletą „**ŽIZEL**“ – Vytautas Grivickas, Elegijus Bukaitis.

KLASIKINIS BALETAS

Kad ir kaip būtų keista, tačiau klasikinis baletas Vakarų Europoje išsivystė po romantinio baleto, nors klasicizmo epocha, su kuria siejamas klasicistinis menas, apėmė XVII–XIX a., t. y. periodą prieš romantizmą. Nors gal ir nieko keista, nes klasikinis, išvertus iš lotynų kalbos, reiškia geriausias, pavyzdinis, todėl galima teigti, kad klasikiniu baletu vadinami patys geriausi, pavyzdiniai baletą kaip žanrą reprezentuojantys kūriniai.

Klasikiniais baletais yra laikomi Liudviko Minkaus „**Don Kichotas**“ (1869), Piotro Čaikovskio „**GULBIŲ EŽERAS**“ (1876), „**Miegančioji gražuolė**“ (1889), „**Spragtukas**“ (1892) ir kt.

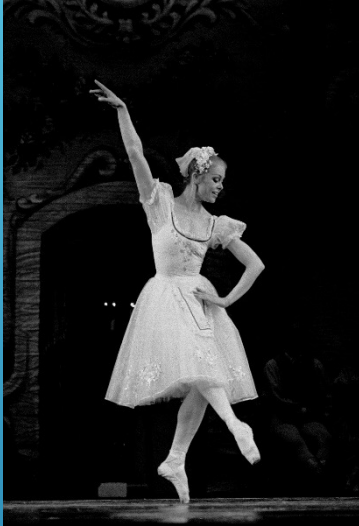
Lietuvoje klasikinį baletą „**GULBIŲ EŽERAS**“ yra statę Elegijus Bukaitis, Vytautas Brazdylis, baletą „**Don Kichotas**“ – Vytautas Grivickas, Vytautas Brazdylis, baletą „**Miegančioji gražuolė**“ – Vytautas Brazdylis.

ŠIUOLAIKINIS BALETAS

Tai baleto stilius, susiformavęs 20 amžiuje, kai baleto žanras įsileido tam tikras naujoves, pavyzdžiui, kai buvo atliekami klasikinio baleto judesiai, bet šokama be puantų ar net basomis, arba atvirkščiai – buvo šokama su puantais, tačiau judesiai buvo ne klasikinio baleto. Lietuvoje tokiais galima laikyti Juozo Gruodžio „JŪRATĖ IR KĄSTYTIS“ (1965), Eduardo Balsio „EGLĖ - ŽALČIŲ KARALIENĖ“ (1960), Viačeslavo Ganelino „BALTARAGIO MALŪNAS“ (1979), Osvaldo Balakausko „Makbetas“ (1989), Antano Rekašiaus „Medėja“ (1996) ir kt.

ŽYMIASI LIETUVOS BALETO ŠOKĖJAI

1919-1940

Olga Malėjinaitytė, Jadvyga Jovaišaitė-Olekienė, Bronius Kelbauskas ir kiti.

1945-1975

Marija Juozapaitytė-Kelbauskienė, TAMARA SVENTICKAITĖ su HENRIKU KUNAVIČIUM, Genovaitė Sabaliauskaitė su Henriku Baniu, Aliodija Ruzgaitė, Leokadija Aškelovičiūtė su Vytautu Kudžma ir kiti.

1975-1990

LORETA BARTUSEVIČIŪTĖ, JONAS KATAKINAS, Petras Skirmantas, Neli Beredina ir kiti.

1991 iki dabar

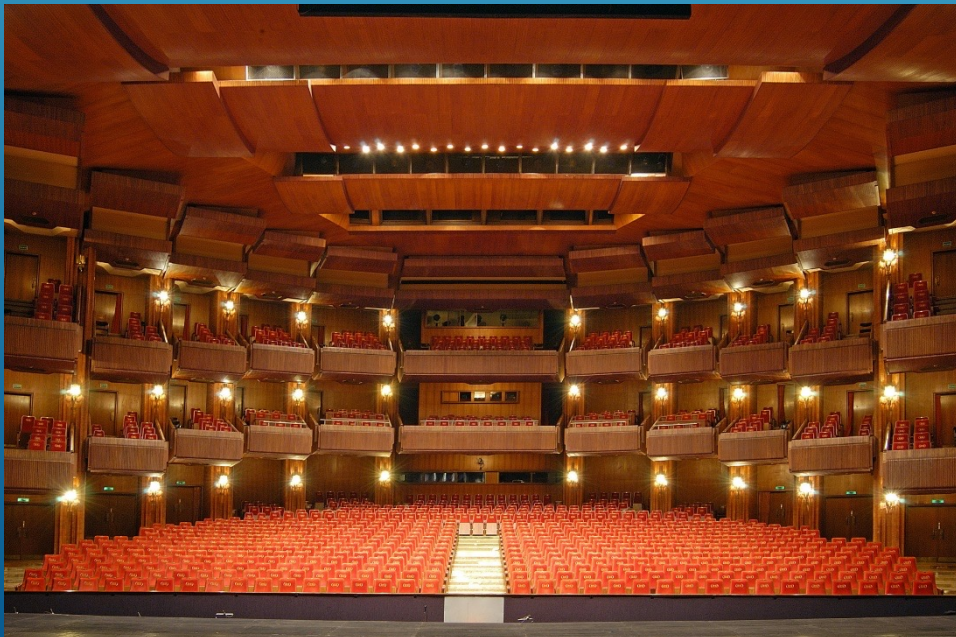
EGLĖ ŠPOKAITĖ, AURELIJUS DARAŠKEVIČIUS, Mindaugas Baužys, NERIJUS JUŠKA, RŪTA JEZERSKYTĖ, AURIMAS PAULAUSKAS, MIKI HAMANAKA, Olga Konošenko ir kiti.

BALETO TEATRAS

1948 metais Operos ir baleto teatras persikėlė iš Kauno į Vilnių ir įsikūrė Jono Basanavičiaus gatvėje, kur šiuo metu veikia Lietuvos rusų dramos teatras. 1974 metais pastatytas dabartinis pastatas Antano Vienuolio gatvėje, į kurį persikėlė NACIONALINIS OPEROS IR BALETO TEATRAS su modernia scenos įranga, paskatinusia kūrėjus novatoriškiems sprendimams.

Be Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro Vilniuje, baleto trupės nuo 1948 metų veikia Kauno muzikiniame teatre ir nuo 1987 metų Klaipėdos muzikiniame teatre.

BALETO MOKYKLA

1986 m. įkurta į Vilniaus baleto mokykla;

nuo 2001 m. – reorganizuota į Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrių.

PABAIGA